

Vážení klienti,

viacerí z Vás ste sa na nás už obrátili ohľadom právnej pomoci v súvislosti s dopadom súčasnej situácie na ďalší výkon Vašej podnikateľskej činnosti. Nižšie si Vám preto dovoľujeme uviesť stručné zhrnutie, ktoré dáva odpoveď na niektoré základné otázky týkajúce sa vplyvu vládnych opatrení proti šíreniu koronavírusu na existujúce podnikateľské (t.j. obchodnoprávne) dodávateľsko-odberateľské zmluvné vzťahy, riadiace sa slovenským právnym poriadkom.

Samozrejme platí, že nižšie uvedená informácia nemôže nahradiť komplexné právne posúdenie určitého vzťahu; takéto posúdenie a jeho výsledok vždy závisí aj od individuálnych okolností konkrétneho prípadu (podmienky príslušnej zmluvy a pod.). Preto v prípade, ak by ste potrebovali pomoc v určitom konkrétnom prípade, neváhajte nás kontaktovať.

1. Podstatná zmena okolností

Negatívne dôsledky koronavírusu a opatrení, ktoré sú s ním spojené, sa môžu prejaviť na strane ktorejkoľvek zo zmluvných strán. Slovenská právna úprava záväzkových vzťahov striktné vychádza zo zásady *pacta sunt servanda* (zmluvy sa majú dodržiavať) a až na ojedinelé výnimky (napr. ust. § 518 Obchodného zákonníka - Zmluva o uložení veci alebo ust. § 292 ods. 5 Obchodného zákonníka – Zmluva o uzavretí budúcej zmluvy) nepozná všeobecné zákonné ustanovenie (tzv. „Hardship clause“), ktoré by v prípade podstatnej zmeny okolností postihnutej zmluvnej strane umožňovalo jednostranne zmeniť akékoľvek dohodnuté zmluvné dojednanie.

Strana, ktorá v dôsledku podstatnej zmeny okolností je objektívne schopná splniť svoj záväzok, nemá v princípe inú možnosť ako dodržať to, k čomu sa zaviazala, ibaže došlo v dôsledku podstatnej zmeny okolností, za ktorých sa zmluva uzavrela, k zmareniu základného účelu zmluvy, ktorý bol v nej výslovne vyjadrený (viď nižšie). V tejto súvislosti je možné na zmiernenie dopadu rigidnej aplikácie zákona aplikovať inštitúty, ako sú dobré mravy, či poctivý obchodný styk, nakoľko výkon práv a povinností nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi, resp. v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku a nikto nesmie zneužívať svoje práva proti záujmom iných a nikto sa nesmie na úkor iných nepoctivo obohacovať. Samotný pojem dobré mravy a ani poctivý obchodný styk nie sú zákonom definované, a preto poskytujú pomerne široké aplikačné možnosti, ako aj širokú možnosť pre sudcovskú úvahu.

Ak je strana v dôsledku koronavírusu v omeškaní so splnením svojej zmluvnej povinnosti a nejde o prípad nemožnosti plnenia, ani nie je v zmluve vylúčené omeškanie v prípade vyššej moci, ako je uvedené nižšie, má druhá strana za podmienok dohodnutých v zmluve právo od zmluvy odstúpiť. Pokiaľ zmluva odstúpenie neupravuje, môže druhá strana v súlade

s aplikovateľnými právnymi predpismi odstúpiť od zmluvy po poskytnutí dodatočnej primeranej lehoty na plnenie, ak ide o nepodstatné porušenie zmluvy, alebo bez zbytočného odkladu, ak ide o podstatné porušenie zmluvy.

2. Vyššia moc / náhrada škody

Ak zmluva obsahuje dojednanie, podľa ktorého sa jedna alebo obe zmluvné strany nedostávajú do omeškania s plnením zmluvy, ak nastane prípad tzv. vyššej moci, a do tohto pojmu, ktorý je v zmluve definovaný, spadá aj výskyt pandémie koronavírusu alebo vládne opatrenia s ním spojené, tak sa dotknutá strana pri neplnení jej zmluvných podmienok, ktorého príčinou je prípad vyššej moci, nedostáva do omeškania (porušenia zmluvy) a druhá strana nemá právo odstúpiť od zmluvy ani právo na náhradu škody alebo na zmluvnú pokutu.

Ak zmluva klauzulu o vyššej moci neobsahuje, tak vyššia moc v zmluvnom vzťahu je aj tak relevantná, pretože v zmysle ust. § 374 Obchodného zákonníka je okolnosťou vylučujúcou zodpovednosť zo škodu. V tomto prípade však strana napriek uvedenému porušuje svojim neplnením zmluvu a musí teda počítať so všetkými ostatnými dôsledkami s tým spojenými, ako je napr. možnosť odstúpenia od zmluvy druhou zmluvnou stranou alebo povinnosť platiť dojednanú zmluvnú pokutu.

3. Zmarenie účelu zmluvy

Vládne opatrenia súvisiace s koronavírusom, ktoré zakazujú celý rad aktivít, môžu spôsobiť eventuálne aj zmarenie účelu zmluvy v dôsledku podstatnej zmeny okolností, za ktorých sa zmluva uzavrela. Ak bol v dôsledku koronavírusu a s tým súvisiacich opatrení zmarený základný účel zmluvy (za podmienky, že tento účel bol v zmluve výslovne uvedený), môže strana dotknutá zmarením účelu zmluvy v zmysle ust. § 356 Obchodného zákonníka od zmluvy odstúpiť. Strana, ktorá takýmto spôsobom odstúpila od zmluvy, je povinná nahradiť druhej strane škodu, ktorá jej týmto vznikla. Za zmenu okolností sa nepovažuje zmena majetkových pomerov niektorej strany a zmena hospodárskej alebo trhovej situácie.

4. Nemožnosť plnenia

Vládne opatrenia súvisiace s koronavírusom môžu v zmysle ust. § 575 Občianskeho zákonníka v spojení s ust. § 352 Obchodného zákonníka spôsobiť aj zánik záväzku zo zmluvy pre nemožnosť jej plnenia. To však len za predpokladu, že plnenie nie je možné poskytnúť ani za sťažených podmienok, s väčšími nákladmi, s pomocou inej osoby alebo až po dojednanom čase. Povinná strana je bez zbytočného odkladu po tom, čo sa dozvie o skutočnosti, ktorá robí plnenie nemožným, povinná oznámiť to druhej strane. Ak bola už za neuskutočnené plnenie poskytnutá odplata, musí byť vrátená. Vzhľadom na to, že v prípade koronavírusu zmluvná strana nemožnosť plnenia nespôsobila, nebude povinná hradiť druhej strane tým spôsobenú škodu, ibaže by škoda druhej strane vznikla neskorým informovaním o nemožnosti plnenia.

Na záver si Vám dovoľujeme dať do pozornosti, že existencia koronavírusu a opatrení proti jeho šíreniu už nie je nepredvídateľnou skutočnosťou a pri príprave a uzatváraní nových obchodnoprávných zmlúv s nimi preto odporúčame priamo v jednotlivých zmluvách počítať.

Pri zmluvách taktiež vždy platí, že si zmluvné strany môžu v zmluve množstvo vecí dohodnúť odlišne od zákona, preto je potrebné sa vždy v konkrétnom prípade pozrieť priamo na príslušnú zmluvu a neriadiť sa len všeobecnou úpravou vyplývajúcou z aplikovateľných právnych predpisov, ktorú sme uviedli vyššie.

V prípade akýchkoľvek otázok sme k dispozícii.

S pozdravom,

BBH advokátska kancelária, s.r.o.